

ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Я. Дропа, М. Мрочко, Д. Козак

*Львівський національний університет імені Івана Франка
79008 м. Львів, проспект Свободи, 18
e-mail: dropa@ukr.net, mrochko.ms@gmail.com, dianochkakil22@gmail.com*

Розглянуто механізми забезпечення стійкого фінансового стану сільськогосподарських суб'єктів господарювання в розрізі підприємств різних форм власності. Здійснено оцінку фінансового стану аграрних товаровиробників різних організаційно-правових форм й визначено напрямів його поліпшення.

Ключові слова: *фінансовий стан, агрохолдинг, підприємство, платоспроможність, фінансова стійкість.*

Сучасні процеси глобалізації висувають нові вимоги до розвитку вітчизняного аграрного сектора та зумовлюють необхідність створення високоефективного, конкурентоспроможного підприємництва, здатного підтримувати продовольчу безпеку країни. Передумовою побудови ефективного функціонування сільськогосподарських підприємств, які б займали міцні позиції на ринку, є забезпечення їх фінансової стабільності у довготерміновій перспективі. Тому актуальним завданням сьогодення є проведення детального фінансового аналізу результатів діяльності вітчизняних аграрних підприємств за параметрами ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, рентабельності та чинників, що зумовлюють зміну рівня цих показників, адже це дасть змогу виявити вразливі місця фінансової діяльності суб'єктів господарювання й обґрунтувати необхідність удосконалення окремих елементів механізму забезпечення їх фінансової безпеки.

Дослідженню фінансового стану аграрних підприємств присвятили свої праці такі вітчизняні вчені: А. В. Бурковська [2], Ю. М. Дзюрах [12], А. П. Дорошенко [3], А. Р. Журавська [4], Т. В. Калашнікова [5], В. М. Кошельник, Т. В. Майорова, О. О. Олійник, Л. М. Олійник, Л. В. Побережна, О. М. Рудницька, В. Р. Хабіров, В. О. Юрков та ін.

Проте в умовах швидкого та динамічного розвитку економіки питання забезпечення стійкого фінансового стану сільськогосподарських суб'єктів господарювання, особливо в розрізі підприємств різних форм власності, не втрачають своєї актуальності і потребують подальшого вивчення.

Метою дослідження є об'єктивна оцінка фінансового стану аграрних товаровиробників різних організаційно-правових форм й визначення напрямів його поліпшення.

Стратегічний вектор розвитку ринкової економіки України та перетворення агропродовольчого комплексу на високоефективний і конкурентоспроможний сектор економіки держави, що здатний інтегруватися у світовий ринок, вимагає

пріоритетного вирішення економічною наукою та практикою господарювання проблем, пов'язаних зі сталим розвитком українських сільськогосподарських підприємств. Сучасний стан функціонування аграрних підприємницьких структур характеризується нестабільністю, значним ступенем економічного ризику, ведення господарської діяльності в умовах мінливого зовнішнього середовища, що негативно позначається на їхніх показниках ефективності та результативності. Тому актуалізується проблема забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку суб'єктів підприємницької діяльності в аграрному секторі економіки на основі обґрунтування перспективних напрямів їх діяльності, переходу на якісно новий рівень управління, розроблення відповідних заходів, які б дали змогу їм пристосуватись до існуючих змін ринкового середовища та посилити свої конкурентні позиції на ринку.

У процесі трансформаційних змін вітчизняної аграрної економіки більшість сільськогосподарських підприємств опинились у критичному стані через недосконалість системи організаційно-економічних та фінансово-кредитних механізмів господарювання. Провідними науковцями ННЦ "Інститут аграрної економіки" було розроблено стратегію розвитку сільського господарства України на період до 2020 року, метою якої визначено розвиток сільського господарства як високоефективної конкурентоспроможної на внутрішньому і зовнішньому ринках галузі економіки, що забезпечує продовольчу безпеку держави, виробництво високоякісної сільськогосподарської продукції в обсягах, достатніх для задоволення потреб населення і переробних галузей, та надійну економічну основу соціально-економічного розвитку українського села.

Аграрний сектор забезпечує населення продуктами харчування, промисловість сировиною та формує харчову безпеку країни. Враховуючи той факт, що вона є складовою загальноекономічної безпеки держави, стабільний розвиток аграрної галузі має пріоритетне значення та є головним орієнтиром урядової політики в умовах сьогодення. У класичному розумінні сталий розвиток сільськогосподарського підприємства визначають як спосіб його функціонування, що зорієнтований на досягнення взаємодії між ресурсами, технологією, екологічним та соціальним середовищем.

Економічна складова сталого розвитку характеризує збільшення обсягу виробництва від підвищення ефективності господарювання. Ефективність в аграрному секторі економіки, за визначенням провідних вчених-економістів, – це результативність певного процесу, дії, що вимірюється співвідношенням між одержаним результатом і витратами (ресурсами), що його спричинили [9, с. 440].

У сільському господарстві, враховуючи специфіку його виробництва, розрізняють технологічну, економічну і соціальну ефективність. Перша передбачає досягнення максимального ефекту від фінансово-господарської діяльності підприємств за мінімальних витрат ресурсів, вона відображає вплив сукупності факторів, що формують її рівень і зумовлюють тенденції розвитку галузі. У процесі сільськогосподарського виробництва споживають земельні, людські та матеріально-технічні ресурси, раціональне використання яких передбачає отримання певних економічних результатів з метою забезпечення розширеного відтворення та задоволення відповідних потреб людей. Тобто будь-який виробничий процес передбачає витрати ресурсів й одержання певних результатів.

Утім за однакової кількості витрачених ресурсів підприємства одержують різні за розміром результати, тому виробничий процес може мати диференційовану

ефективність. Результативність виробничо-господарської діяльності у значній мірі обумовлюється оптимальним співвідношенням між головними елементами виробничо-ресурсного потенціалу та обсягами виробництва й реалізації окремих видів сільськогосподарської продукції в аграрних підприємствах різних організаційно-правових форм.

Агрохолдинги, які подані у таблиці 1 характеризуються:

- значною інвестиційною привабливістю (майже всі компанії є активними гравцями на провідних фондових біржах світу);
- високим (у порівнянні із сільськогосподарськими товаровиробниками інших організаційно-правових форм господарювання) кредитним рейтингом завдяки наявності ліквідного заставного майна;
- можливістю для дочірніх компаній отримувати від материнської пільгове кредитування;
- замкнутим циклом виробництва та переробки сільськогосподарської продукції, що дає змогу одержувати додану вартість, яка створюється у продуктовому ланцюжку;
- доступністю зарубіжних ринків збуту сільськогосподарської продукції; монополізація ними всієї інфраструктури аграрного ринку [11, с. 74-75].

Таблиця 1

Показники діяльності агропромислових компаній України

Назва агрохолдингу	Операційний прибуток (млн дол. США)	Маржа прибутку (%)	Земельний банк (тис. га)
МХП	411	17	366
KERNEL	319	8	600
Астарта-Київ	144	13	248
ІМК	39	14	137
OVOSTAR	26	23	87
Milkiland	12	-5	45
KSG Agro	12	3	27
Авангарда	11	-9	44
Агротон	10	16	28
AGR Generation	7	-24	17
Agroliga	7	23	25
Agromino	6	11	20

Джерело: [10].

Невипадково об'єктами нашого дослідження з метою порівняння ефективності розвитку господарської діяльності стали ПАТ “ДПЗКУ” (підприємство, засноване на засадах виконання державних аграрних програм) та агрохолдинг “Кернел” (приватна компанія).

Традиційно діагностику фінансового стану аграрних підприємств в Україні проводять на основі співставлення фактичних та нормативних значень широкого кола фінансових коефіцієнтів [4, с. 359]. Система показників аналізу та оцінки фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання умовно поділяють на 4 групи, що характеризують різні її аспекти:

- фінансову стійкість: коефіцієнти фінансової незалежності, стабільності, стійкості та маневрування власним капіталом;

- ліквідність: коефіцієнти покриття та забезпеченості власними оборотними засобами;
- ділову активність: коефіцієнти оборотності активів, кредиторської заборгованості та власного капіталу;
- рентабельність: активів, діяльності, власного капіталу, чистих активів, основних засобів та оборотних активів.

Таким чином зазначимо, що до кожної групи входить велика кількість коефіцієнтів, однак під час проведення фінансового аналізу досліджуваних нами аграрних підприємств ми розглядали тільки головні з них.

“Фінансова стійкість” характеризує стан та ступінь використання фінансових ресурсів на підприємстві, при якому воно може вільно розпоряджатися своїми грошовими коштами, має можливість забезпечити постійний (без затримок та простоїв) процес виробництва та реалізації продукції, за умови збереження здатності покрити витрати на розширення і модернізацію виробництва [5, с. 116].

Метою дослідження системи показників фінансової стійкості підприємства є проведення об’єктивного аналізу величини й структури активів та пасивів. Визначення на основі динамічного аналізу коефіцієнтів фінансової стабільності та незалежності, а також оцінка відповідності фінансово-господарської діяльності підприємства повинна відповідати нормативним вимогам та відповідати цілям діяльності підприємства, зазначені у статутній документації.

Аналіз ліквідності дає змогу оцінити здатність підприємства у будь-який момент часу розрахуватися за зобов’язаннями з використанням майна, яке є на балансі.

Аналіз фінансового стану – це важливий інструмент менеджменту, що уможливило своєчасно виявити негативні чинники економічного розвитку комерційної організації. У практиці корпоративного управління часто доводиться зіставляти фінансові показники різних організацій для того, щоб шляхом порівняння визначити наявні відмінності стану і розвитку. Разом з тим, традиційні фінансові показники та коефіцієнти іноді не дають змогу провести коректне порівняння через наявні відмінності щодо здійснюваної діяльності та наявність особливостей оформлення фінансової звітності.

У дослідженні використано методику оцінки фінансового стану організацій, яка найбільшою мірою враховує зазначені вище відмінності. Вона побудована на основі використання економічних вихідних показників, а саме: наявні активи і зобов’язання, отримані доходи та понесені витрати тощо. Тобто відбувається орієнтація на характеристики, які властиві будь-яким економічним суб’єктам, незалежно від видів діяльності та специфіки бухгалтерської документації [1, с. 35].

Проаналізуємо фінансовий стан зазначених вітчизняних агрокомпаній.

ПАТ “Державна продовольчо-зернова корпорація України” – це одне з найбільших суб’єктів господарювання українського ринку аграрної продукції, який був створений у формі державного підприємства за наказом Кабінету Міністрів України від 11.08.2010 р. № 764 “Про заходи з утворення державного підприємства “Державна продовольчо-зернова корпорація України”.

Агрохолдинг “Кернел” – є найбільшим виробником олійних продуктів в Україні. Підприємство протягом останніх років збільшило доходи у 2,7 рази до рівня 117,75 млн дол. Йому належать сім заводів, що спеціалізуються на переробці насіння соняшника, річний обсяг виробництва яких становить близько 3 млн. тон. У 2018 році холдинг знизив своє боргове навантаження та погасив зобов’язання майже на 37 %, тобто сплатив борги на суму 465,8 млн дол.

Цей агрохолдинг позиціонує себе, як підприємство, що веде активні пошуки нових напрямів розвитку та розширює ринок збуту. Наприклад, компанія вже отримала дозволи експортувати кукурудзу до Китаю. У 2016 році на двох заводах почалося виробництво рапсової олії. “Кернел” веде активну інвестиційну діяльність у сфері технологій. Зараз на підприємстві проводиться модернізація “Трансбалк-терміналу” та двох елеваторів у Чернігівській області. Проте Миколаївський елеватор було продано за 993 тис. дол. Окрім того, приймається рішення про продаж двох заводів з переробки олійної сировини до РФ.

Одночасно підприємство збільшує свої потужності на території України. У лютому 2016 року “Кернел” придбав завод “Еллада” в Кіровоградській області. Сума договору купівлі склала більше 96 млн дол. Раніше цей завод був у власності підприємства “Креатив”, проте через неможливість погасити зобов’язання за кредитами перед державним банком “Укргазбанк”, був виставлений на аукціон. Всю суму вартості заводу підприємство “Кернел” планує погасити протягом п’яти років. Потужність олійноекстракційного заводу “Еллада” складає 560 тис. т соняшникової сировини на рік.

Маючи земельні ділянки розміром 390 тис. га, “Кернел” є одним з трьох найбільших аграрних підприємств України [10]. На сьогоднішній день підприємство вирішило призупинити нарощування земельного банку та почало підвищувати якісні показники, такі як ефективність земельного обробітку на наявних землях. Головними культурами, що вирощує холдинг, є пшеничні, кукурудзяні та соняшникові рослини.

У 2018 році продажі зерна підприємством “Кернел” зросли на 12 % порівняно з 2017 роком та досягли рекордного показника – 4,744 млн т. Керівництво підприємства впевнене, що в 2019 році обсяг експорту збільшиться та сягне показника 4,5 млн тонн зерна. Проте, разом з цим, плануються витрати: у січні 2018 року згідно з постановою суду, “Кернел” зобов’язали виплатити 2,4 млн доларів США компенсації у справі про постачання до Євросоюзу забрудненої соняшникової олії (подія трапилась ще у 2008 році).

У кожній компанії можуть бути недоліки фінансового стану, моніторинг яких потрібно регулярно проводити, що дуже актуально на цей момент. З метою виявлення проблемних місць, організації необхідно провести аналіз її фінансового стану шляхом розрахунку й оцінки відповідних показників.

Порівняння даних організацій традиційним шляхом оцінки коефіцієнтів платоспроможності, фінансової стійкості і ділової активності є некоректним. Причиною цього є розходження та особливості діяльності порівнюваних організацій: ПАТ “ДПЗКУ” – підприємство, засноване на засадах виконання державних аграрних програм, тоді як агрохолдинг “Кернел” – приватна компанія. Таким чином, це той випадок, коли показники, що розроблені переважно для виробничих організацій, не дають змоги провести порівняння, тому виникає необхідність звертатися до базових фінансових характеристик господарюючих суб’єктів.

Отже, проведемо аналіз зазначених показників аграрних підприємств на прикладі ПАТ “ДПЗКУ” та агрохолдингу “Кернел” та представимо результати оцінки фінансового стану підприємств у вигляді табл. 2.

Зростання суми активів у двох кампаній свідчить про нарощування масштабів діяльності, проте агрохолдинг “Кернел” збільшує цей показник швидшими темпами.

Відповідно до законодавства про банкрутство, останніми в черзі стягнення майна для задоволення вимог кредиторів останніми розглядають нематеріальні активи, основні засоби й запаси, оскільки вони є активами, без яких функціонування компанії неможливе [5, с. 116].

Таблиця 2

Показники фінансового стану ПАТ “ДПЗКУ” та агрохолдингу “Кернел” за 2017-2018 рр.

Показники	ПАТ “ДПЗКУ”			Агрохолдинг “Кернел”		
	Роки		Відхилення,%	Роки		Відхилення,%
	2017	2018		2017	2018	
Активи, грн	31 619 255	37 691 802	19,2	47 652 215	62 424 402	31,0
Активів, без яких неможливе функціонування підприємств, грн	9 170 455	3 644 671	-60,3	5 374 472	5 964 858	11,0
Зобов'язання, грн	39 693 639	42 588 665	7,3	77 730 385	232 377 574	199,0
Довготермінові зобов'язання, грн	33 525 331	41 082 998	22,5	74 150 912	228 448 071	208,1
Поточні зобов'язання, грн	6 168 308	1 505 667	-75,6	3 579 473	3 929 503	9,8
Чисті активи, грн	-2 308 851	-6 665 071	188,7	8 641 779	1 134 098	-86,9
Сумарні доходи, грн	10 579 098	10 415 411	-1,5	31 528 776	46 399 802	47,2
Сумарні витрати, грн	-125 871	-3 194 881	2438,2	1 054 171	921 169	-12,6
Прибуток (збиток) від діяльності, грн	-1 397 716	-1 469 717	5,2	2 033 001	2 144 872	5,5
Ступінь платоспроможності	12,3	13,1	6,5	35,71	37,56	5,2
Коефіцієнт покриття	0,81	0,8	-1,2	0,73	0,76	4,1
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,18	0,12	-33,3	0,92	0,78	-15,2

Джерело: розраховано автором на основі аналізу [6;7].

Окрім того, необхідно враховувати, що агрохолдинг “Кернел” має вклади у статутні капітали дочірніх і залежних організацій, без яких, очевидно, виконувати операційну діяльність підприємство не зможе, тому їх також необхідно враховувати при оцінці фінансового стану.

Агрохолдинг “Кернел” випереджає ПАТ “ДПЗКУ” за темпами зростання цього показника, що знову ж таки говорить про більш стійкий фінансовий стан.

Компанія “Кернел” має видані поруки, зобов'язання, які не відображають у балансі та враховують на позабалансових рахунках. У той же час це повноцінні зобов'язання, які також можуть стати причиною порушення справи про банкрутство та які треба приймати до уваги при розрахунку платоспроможності.

Підприємство ПАТ “ДПЗКУ” для формування та збільшення майна орієнтується на позиковий капітал, розмір якого збільшується, що свідчить про фінансову залежність від кредиторів, бюджетних асигнувань та коштів інвесторів.

Зобов'язання ПАТ “ДПЗКУ” значно зросли, але якщо розглянути їхню структуру за термінами погашення, можна зробити висновок, що стан залишається досить стабільним, оскільки збільшилася частка довготермінової заборгованості.

У підприємства “Кернел” зобов'язання теж збільшилися, проте темп їх зростання значно менший, ніж у попереднього підприємства. Якщо простежити за

структурою балансу, збільшення відбулося внаслідок приросту позикових коштів, що свідчить про зменшення показників незалежності організації.

Проаналізувавши темпи приросту чистих активів підприємства ПАТ “Державна продовольчо-зернова корпорація України” необхідно відзначити їхнє зниження унаслідок падіння попиту на головний асортимент продукції.

Агрохолдинг “Кернел” має позитивну динаміку аналізованого показника. Це свідчить про те, що сума активів зростає більшими темпами, ніж обсяг зобов’язань, що є позитивною тенденцією для підприємства.

Доходи “Кернел” збільшилися за рахунок росту надходжень від участі в статутних капіталах інших організацій та нарощення виробничих потужностей відповідно.

Проаналізувавши доходи від діяльності підприємства ПАТ “Державна продовольчо-зернова корпорація України” необхідно відзначити поступове зниження надходжень від реалізації продукції, що свідчить про погіршення фінансової стабільності компанії. Причиною цього стало різке збільшення сумарних витрат внаслідок нестійкого економічного становища у кризовий час.

Підприємство “Кернел”, яке не так сильно залежить від позикових коштів, має значно більшу свободу дій та мобільність – зменшило сумарні витрати. Це зумовлено якісними змінами та реформами, які впроваджує керівництво у виробничий. Прибуток холдингу “Кернел” позитивний, а це означає, що діяльність компанії рентабельна, хоча темпи приросту цього показника незначні.

За аналізований рік ПАТ “ДПЗКУ” зазнало збитків, що свідчить про зниження рентабельності його діяльності. Це можна пояснити коливанням попиту на продукцію.

На підставі наведених вище показників можна сконструювати і розрахувати низку фінансових коефіцієнтів, аналогічних тим, що використовують для аналізу фінансового стану організацій.

$$\text{Рентабельність діяльності: } \text{Рент.} = \text{Пр} / \Sigma \text{дох.} = (\Sigma \text{дох.} - \Sigma \text{вит.}) / \Sigma \text{дох.}, \quad (1)$$

Унаслідок отриманого у досліджуваному періоді чистого збитку у ПАТ “ДПЗКУ” простежуються негативні значення показників рентабельності активів, власного капіталу та реалізації продукції.

Рентабельність діяльності компанії “Кернел” достатньо висока та має позитивну динаміку. Доходи за аналізовані періоди перевищують витрати. На гривню доходів в розпорядженні компанії залишалось близько 67 копійок прибутку в 2017 році і 80 копійок – у 2018 році.

$$\text{Ступінь платоспроможності: } \text{СП} = \Sigma \text{об.} / (\Sigma \text{дох.} / 12), \quad (2)$$

Рекомендоване значення становить менше 3 місяців, але, з огляду на те, що до уваги беруться усі зобов’язання, можна стверджувати про некритичну ситуацію.

Все ж потрібно зауважити, що в ПАТ “ДПЗКУ” збільшення платоспроможності у 2018 році у порівнянні з 2017 роком відбулося значно нижчими темпами, ніж у підприємства “Кернел”.

$$\text{Коефіцієнт покриття: } \text{Кп} = (\Sigma \text{ак.} - \Sigma * \text{ак.}) / \Sigma \text{об.}, \quad (3)$$

Загальноприйнято вважати нормативним значення показника більше 2, але в жодній з цих компаній воно не дотримується. Проте у розрахунках враховують і довготермінові зобов’язання, тому те, що значення наближається до одиниці і практично не змінюється протягом двох років, говорить про відносну стабільність покриття компаніями своїх зобов’язань.

Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії):

$$K_{fn} = \frac{ЧА}{\Sigma об.} = \frac{(\Sigma ак. - \Sigma об.)}{\Sigma об.}, \quad (4)$$

Стійкість і незалежність від кредиторів компанії агрохолдингу “Кернел” безперечна, так як коефіцієнт перевищує рекомендоване значення 0,5 майже вдвічі.

Показник для ПАТ “ДПЗКУ” нижче нормативного, що є наслідком значного збільшення обсягів залучених коштів.

Проаналізувавши головні показники діяльності двох компаній – ПАТ “ДПЗКУ” та агрохолдингу “Кернел” можна зробити такі висновки.

Хоча ПАТ “ДПЗКУ” і має відносно ліпші значення коефіцієнтів, які були розраховані у процесі фінансового аналізу, але структурні показники (сума активів, зобов’язань тощо) залишаються на недостатньому рівні, особливо у порівнянні з агрохолдингом “Кернел”.

Загалом результати дослідження ПАТ “ДПЗКУ” демонструють негативну динаміку ключових показників фінансово-господарської діяльності підприємства: зниження обсягу реалізації, збиткова діяльність, зменшення власного капіталу, падіння рівня рентабельності, продуктивності праці, зростання поточних зобов’язань дебіторської заборгованості.

Позитивна динаміка спостерігається у зростанні показників оборотних активів, приросту кількості працівників та фонду оплати праці на підприємстві, що загалом не впливає на результати діяльності державного підприємства.

Фінансовий стан двох проаналізованих компаній загалом є стабільним. Однак довготермінові зобов’язання пропорційно переважають у підприємства “Кернел”, тому цій організації кредитори довіряють більшою мірою. Таке положення підтверджує значення показників фінансової стійкості та загальної рентабельності.

Проведений аналіз підтвердив практичність запропонованої методики зіставлення фінансового стану організацій, що мають істотні відмінності у формі власності та способах ведення виробничої й збутової діяльності.

Отже, фінансовий стан – найважливіша характеристика економічної діяльності аграрного підприємства. Він відображає конкурентоспроможність товаровиробника, його потенціал у діловому співробітництві, оцінює якою мірою гарантовані економічні інтереси суб’єкта господарювання і його партнерів за фінансовими та іншими відносинами.

Проведене дослідження аргументувало, що аграрні підприємства різних організаційно-правових форм по-різному пристосовуються до сучасних умов господарювання, що знаходить відображення в їх фінансовому стані.

Так, різна структура джерел формування майна, неоднакові можливості доступу до кредитних ресурсів, каналів збуту, матеріально-технічних ресурсів, зумовлюють відмінності в обсягах та результатах діяльності.

Головними заходами поліпшення фінансового стану, які стосуються всіх господарюючих суб’єктів є:

- пошук оптимального співвідношення власного і позикового капіталу, яке б забезпечило мінімальний фінансовий ризик за максимальної рентабельності капіталу;
- оптимізація ліквідності, яка реалізується за допомогою механізму фінансової стабілізації – системи заходів, спрямованих, з одного боку, на зменшення фінансових зобов’язань, а з іншого, на збільшення грошових активів, що забезпечують ці зобов’язання;
- підвищення ефективності управління грошовими потоками;
- удосконалення збутової політики та розширення ринків збуту;

- зменшення питомої ваги постійних витрат у собівартості продукції, що позитивно вплине на рентабельність реалізації.

Перспективи подальших досліджень зводяться до необхідності всебічної оцінки ефективності господарювання сільськогосподарських підприємств, включаючи аналіз їх фінансового стану, обсягів виробництва та виробничих потужностей, забезпеченості ресурсами та продуктивністю їх використання, доступу до ринків збуту з метою визначення організаційно-правових форм, які спроможні функціонувати з найбільшою результативністю, забезпечуючи інтенсивний розвиток аграрної галузі і її конкурентоспроможність на міжнародній арені.

1. Кован С. Є. Методологія обґрунтування відновлення платоспроможності / С. Є. Кован, А. Н. Ряховская // Арбітражний керуючий. – 2015. – № 3 (58). – С. 35-38.
2. Бурковська А. В. Важливість і необхідність оцінки та контролю фінансового стану аграрного підприємства / А. В. Бурковська, В. О. Юрков, В. Р. Хабіров // Економічний форум. – 2017. – Вип. 3. – С. 157-160.
3. Дорошенко А. П. Напрями оцінки ділової активності сільськогосподарських підприємств / А. П. Дорошенко // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. – 2016. – Вип. 2(5), Т. 3. – С. 112-116.
4. Журавська А. Р. Діагностика фінансового стану сільськогосподарських підприємств: проблеми та перспективи удосконалення / А. Р. Журавська // Вісник ЖНАЕУ – 2017. – № 2, Т. 2. – С. 357-365.
5. Калашнікова Т. В. Фінансовий стан підприємства: сутність та оцінка / Т. В. Калашнікова // Вісник Сумського національного аграрного університету Серія “Економіка і менеджмент”. – 2011. – № 3. – С. 115-118.
6. Копитко М. І. Рейдерство як проблема для функціонування бізнесу в Україні / М. І. Копитко // Вісник ОНУ ім. І.І. Мечнікова. – 2013. – Т. 18, Вип. 4 (2). – С. 78–81.
7. Бухгалтерський баланс агрохолдингу “Керел” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kerel.uf/materials/doc/reports/RAS_annual_reports/RAS_III_2018.pdf.
8. Офіційний сайт ПАТ “Державна продовольчо-зернова корпорація України” : офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pzcu.gov.ua/ua>.
9. Андрійчук В. Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: підруч. / В. Г. Андрійчук. – К.: КНЕУ, 2013. – 779 с.
10. Онлайн-ресурс інформації про агропромисловий комплекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.agroportal.ua>.
11. Залізко В. Д. Вплив агрохолдингізації сільськогосподарських підприємств на соціально-економічний розвиток сільських територій / В. Д. Залізко // Економіка України – 2013. – № 6 (619) – С. 73 – 76.
12. Дзюрах Ю. М. Інституційні засади державного регулювання інвестиційних процесів у сільському господарстві / Ю. М. Дзюрах // Теорія та практика державного управління. 2019. – 1(64). – С. 149-157.

References

1. Kovan, S. Ye., & Ryakhovskaya, A. N. (2015). Metodolohiya obhruntuvannya vidnovlennya platospromozhnosti [The methodology of substantiation of the restoration of solvency]. *Arbitrazhnyy keruyuchy* – *Arbitration Manager*, 3 (58), 35-38 [in Ukrainian].

2. Burkovska, A. V., Yurkov, V. O., & Khabirov, V. R. (2017). Vazhlyvist i neobkhdnist otsinky ta kontrolyu finansovoho stanu ahrarnoho pidpryyemstva [The importance and necessity of assessment and control of the financial state of agrarian enterprise]. *Ekonomichnyy forum – Economic Forum*, 3, 157-160 [in Ukrainian].
3. Doroshenko, A. P. (2016). Napryamy otsinky dilovoyi aktyvnosti silskohospodarskykh pidpryyemstv [Directions of evaluation of business activity of agricultural enterprises]. *Naukovi pratsi Poltavskoyi derzhavnoyi ahrarnoyi akademiyi – Scientific works of Poltava State Agrarian Academy*, Is. 2(5), Vol. 3, 112-116 [in Ukrainian].
4. Zhuravska, A. R. (2017). Diahnostyka finansovoho stanu silskohospodarskykh pidpryyemstv: problemy ta perspektyvy udoskonalennya [Diagnosis of the financial state of agricultural enterprises: problems and prospects for improvement]. *Visnyk ZHNAEU – Bulletin of ZhNAEU*, 2, Vol. 2, 357-365 [in Ukrainian].
5. Kalashnikova, T. V. (2011). Finansovyy stan pidpryyemstva: sutnist ta otsinka [Financial status of the enterprise: essence and valuation]. *Visnyk Sumskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu Seriya “Ekonomika i menedzhment” – Bulletin of Sumy National Agrarian University Series “Economics and Management”*, 3, 115-118. [in Ukrainian].
6. Kopytko, M. I. (2013). Reyderstvo yak problema dlya funktsionuvannya biznesu v Ukrayini [Raiding as a Problem for Business in Ukraine]. *Visnyk ONU im. I.I. Mechnikov – Bulletin of ONU them. AND. Mechnikov*, Is. 4(2), Vol. 18, 78–81 [in Ukrainian].
7. Bukhhalterskyi balans ahrokhodynhu “Kerel” [The balance sheet of the Kerel Agro Holding]. www.kerel.uf. Retrieved from http://www.kerel.uf/materials/doc/reports/RAS_-annual_reports/RAS_III_2018.pdf [in Ukrainian].
8. Ofitsiynyy sayt PAT “Derzhavna prodovolcho-zernova korporatsiya Ukrayiny” : ofitsiynyy veb-sayt [Official site of PJSC “State Food and Grain Corporation of Ukraine”: official web site]. www.pzcu.gov.ua. Retrieved from <http://www.pzcu.gov.ua/ua> [in Ukrainian].
9. Andriyechuk, V. H. (2013). *Ekonomika pidpryyemstv ahropromyslovoho kompleksu: pidruch. [Economics of enterprises of agro-industrial complex: textbook]*. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
10. Onlayn-resurs informatsiyi pro ahropromyslovyy kompleks Ukrayiny [An online resource for information on the agro-industrial complex of Ukraine]. <http://www.agroportal.ua>. Retrieved from <http://www.agroportal.ua> [in Ukrainian].
11. Zalizko, V. D. (2013). Vplyv ahrokhodynzhatsiyi silskohospodarskykh pidpryyemstv na sotsialno-ekonomichnyy rozvytok silskykh terytoriy [Influence of agroholdings of agricultural enterprises on socio-economic development of rural territories]. *Ekonomika Ukrayiny – Economy of Ukraine*, 6 (619), 73 – 76 [in Ukrainian].
12. Dzyurakh, Yu. M. (2019). Instytutsiyni zasady derzhavnoho rehulyuvannya investytsiynyykh protsesiv u silskomu hospodarstvi [Institutional foundations of state regulation of investment processes in agriculture]. *Teoriya ta praktyka derzhavnoho upravlinnya – Theory and Practice of Public Administration*, 1(64), 149-157 [in Ukrainian].

DIAGNOSIS OF THE FINANCIAL STATUS OF AGRARIAN ENTERPRISES OF UKRAINE**Ya. Dropa, M. Mrochko, D. Kozak***Ivan Franko National University of Lviv
79008, Lviv, Svoboda Avenue, 18**e-mail: dropa@ukr.net, mrochko.ms@gmail.com, dianochkakl22@gmail.com*

The mechanisms of ensuring stable financial status of agricultural entities in the context of enterprises of different ownership are considered. The results of the activity of domestic agricultural enterprises by the parameters of liquidity, solvency, financial stability, profitability and factors that cause the change in the level of these indicators are analyzed. Because it will help to identify the vulnerabilities of financial activities of economic entities and justify the need to improve certain elements of the mechanism for ensuring their financial security.

The financial condition of agrarian producers of various organizational and legal forms has been evaluated and directions for its improvement have been determined.

The analysis confirmed the practicality of the proposed method of comparing the financial status of organizations that have significant differences in the form of ownership and methods of production and marketing activities. Agrarian enterprises of different organizational and legal forms are differently adapted to the current economic conditions, which is reflected in their financial condition. Thus, different structure of sources of property formation, unequal opportunities of access to credit resources, distribution channels, logistical resources, cause differences in volumes and results of activity.

The main measures for improving the financial condition of all business entities are:

- search for the optimal balance between equity and debt, which would provide minimal financial risk with maximum return on capital;
- optimization of liquidity, which is implemented through the mechanism of financial stabilization - a system of measures aimed, on the one hand, to reduce financial liabilities, and on the other, to increase the monetary assets that provide these obligations;
  - improving cash flow management efficiency;
  - improving marketing policies and expanding markets;
  - reduction of the share of fixed costs in the cost of production, which will positively affect the profitability of sales.